

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμ. 235/2016

ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ε' Τμήματος

Συνεδρίαση της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 2016

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Μεταξία Ανδροβιτσάνεα, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασιλική Πανταζή, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης, Σταύρος Σπυρόπουλος, Βασίλειος Καραγεώργος και Χρήστος Μητκίδης, Νομικοί Σύμβουλοι.

Εισηγητές : Δημήτριος Ι. Μακαρονίδης, Νομικός Σύμβουλος, Αντώνιος Αντωνίου, Ελένη Λευθεριώτου, Πάρεδροι Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτ. ΕΜΠ 127/1.9.2016 έγγραφο του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Ερώτημα : Εάν, στο πλαίσιο και προς τον σκοπό συμμορφώσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την απόφαση C-601/2010/27.10.2011 του ΔΕΕ, το δεδicaσμένο που προκύπτει από τις με αριθμούς 200/2007, 201/2007, 2043/2010 και 2044/2010 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, κατόπιν εκδόσεως των αποφάσεων με αριθμούς 2300, 2301, 2302 και 2303/2013 του ΣτΕ, υποχωρεί έναντι της υποχρέωσης προς συμμόρφωση προς την ανωτέρω απόφαση του ΔΕΕ, ενόψει και της εκδόσεως της με αριθμό 2552/2014

αποφάσεως του ΣΤΕ και συνεπώς η υποχρέωση προς συμμόρφωση του Δήμου «Κ», στον οποίο αφορούν οι ανωτέρω αποφάσεις, νοείται με την ανάκληση όλων των παρανόμων πράξεων.

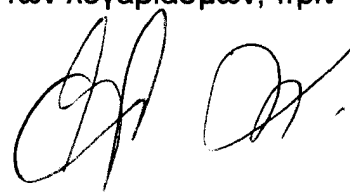
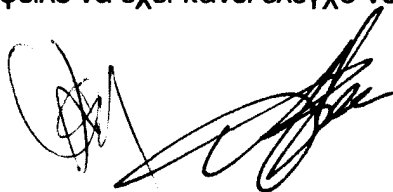
Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ε' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. Στο έγγραφο του ερωτήματος, αναφέρονται τα εξής:

Ότι, με την C-601/2010 απόφαση του Οκτωβρίου του 2011 του ΔΕΕ κρίθηκαν παράνομες ως αντίθετες προς το ενωσιακό δίκαιο συμπληρωματικές, σε αρχική νόμιμη σύμβαση, συμβάσεις κτηματογράφησης και πολεοδομικού σχεδιασμού για πρόσθετες όμοιες εργασίες σε διάφορους οικισμούς των σημερινών Δήμων «Β», «Θ» και «Κ», οι οποίες έγιναν κατά το χρονικό διάστημα 2001-2007 με απευθείας αναθέσεις των τότε δήμων στην ίδια ανάδοχο τεχνική εταιρία ("Γ" ΑΕ Μελετών- Δ. Μ. & ΣΙΑ"), συνεργούσης και εκείνης. Για αυτές τις πρόσθετες εργασίες η εν λόγω εταιρία έχει επιτύχει την έκδοση θετικών αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου επί αγωγών της με βάση εγκεκριμένους λογαριασμούς αμοιβών της και έχει εισπράξει τα ανάλογα ποσά μεγάλου ύψους. Κατόπιν αυτής της απόφασης του ΔΕΕ η χώρα θα έπρεπε να έχει συμμορφωθεί με το περιεχόμενο αυτής, της δε συμμόρφωσης νοουμένης ως την εξαφάνιση νομικά και πραγματικά των παρανόμων συμβάσεων με τα μέσα που προβλέπονται από το εσωτερικό δίκαιο και συνακόλουθα τη μη πληρωμή του αναδόχου για τις εργασίες που κρίθηκαν παράνομες. Επισημαίνεται ότι οι αναθέσεις των πρόσθετων εργασιών έγιναν κατά παράβαση και του εσωτερικού δικαίου.

Ότι, στη συμμόρφωση αυτή προς την απόφαση του ΔΕΕ έχει μέχρι σήμερα προβεί μόνο ο Δήμος «Θ» μέσω μιας σειράς ανακλήσεων των παρανόμων πράξεων που είχαν εκδοθεί. Την συμμόρφωση του δήμου διευκόλυνε πολύ η αναιρετική απόφαση ΣΤΕ/7λούς 2551/2014. Το ΣΤΕ στην απόφασή του αυτή δέχτηκε ότι το Διοικητικό Εφετείο όφειλε να έχει κάνει έλεγχο νομιμότητας των λογαριασμών, πριν

δικαιώσει την ανάδοχο εταιρία, η οποία με βάση την αναιρεθείσα απόφαση προέβη σε κατάσχεση σε βάρος του δήμου και πληρώθηκε. Στην συνέχεια αυτής της αναιρετικής απόφασης εκδόθηκε κατά την παραπομπή από το ΣΤΕ η ΔιοικΕφΘεσ/νίκης 836/2016 απόφαση, με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή του αναδόχου κατά του Δήμου «Θ» και συνεπώς και οι χρηματικές του αξιώσεις που θεμελιώνει στις πράξεις έγκρισης του 4^{ου}, 5^{ου} και 6^{ου} λογαριασμού και στην ανάθεση και εκτέλεση των εργασιών που εκείνος μεν χαρακτήριζε συμβατικές, αλλά το ΔΕΕ έκρινε συμπληρωματικές και παράνομες. Με την 836/2016 απόφαση έγινε εξάλλου δεκτό ότι έγινε παράνομη αύξηση του αρχικού φυσικού αντικειμένου της σύμβασης (βλ. σκέψη 9). Συνεπώς, το δικαστήριο δέχτηκε ότι δεν πρόκειται περί τροποποίησης της συμβατικής αμοιβής που θα αναλογούσε στις αρχικές συμβατικές εργασίες, όπως ισχυριζόταν η ενάγουσα.

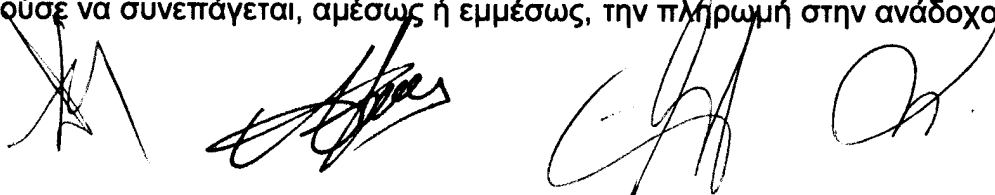
Ότι, ενώ στην περίπτωση του Δήμου «Θ», μετά την έκδοση της παραπάνω 2551/2014 απόφασης του ΣΤΕ διευκολύνθηκε η διαδικασία ολοκλήρωσης της συμμόρφωσης του Δήμου, στην περίπτωση του Δήμου «Κ» παρουσιάζεται το ακόλουθο ζήτημα που ανέκυψε κατά τη διαδικασία της συμμόρφωσης:

Με τις 2300, 2301, 2302 και 2303/2013 αποφάσεις του ΣΤΕ ουσιαστικά έγινε δεκτό ότι η νομιμότητα της διαδικασίας ανάθεσης των συμπληρωματικών (παράνομων κατά το ΔΕΕ) συμβάσεων δεν ήταν αρμοδιότητα ελέγχου του Διοικητικού Εφετείου και συνεπώς απορρίφθηκαν οι αιτήσεις αναίρεσης που άσκησε ο ενδιαφερόμενος Δήμος κατά αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, με τις οποίες δικαιωνόταν η ανάδοχος εταιρία. Όμως στην συνέχεια, κατά μεταβολή της νομολογίας, εκδόθηκε η 2552/2014 απόφαση του ΣΤΕ, επταμελούς συνθέσεως, επί αιτήσεως αναίρεσεως του Δήμου «Κ» κατά άλλης απόφασης του Διοικητικού Εφετείου εντός όμως του πλαισίου της ίδιας υπόθεσης, με την οποία το ΣΤΕ δέχθηκε στο αιτιολογικό μέρος της απόφασης τα επιχειρήματα του Δήμου «Κ», τα οποία οι παραπάνω 2300,2301,2302 και 2303/2013 αποφάσεις του είχαν απορρίψει, και εν τέλει αναίρεσε την απόφαση. Ότι, συγκεκριμένα, με την 2552/2014 απόφαση ορίζεται ότι γίνεται δεκτό ότι "ο εθνικός δικαστής της αποζημιώσεως, επιλαμβανόμενος αγωγής του αναδόχου με αίτημα την εις αυτόν καταβολή ποσού εκκαθαρισμένου εκ μέρους της Διοικήσεως δυνάμει εγκριτικών των υπ' αυτού υποβληθέντων λογαριασμών πράξεων και έχοντας ως αιτία την σύμβαση, έχει την εξουσία, ακόμη και παρεμπιπτόντως, να ελέγξει την νομιμότητα των εν λόγω

εγκριτικών πράξεων και, εάν κρίνει ότι αυτές παραβιάζουν την υποχρέωση συμμόρφωσης προς αποφάσεις του Δ.Ε.Ε., να αρνηθεί να αναγνωρίσει την υποχρέωση καταβολής του αιτουμένου ποσού".

Ότι, η αντίθεση ανάμεσα στις παραπάνω αποφάσεις του ΣτΕ δημιουργεί νομικό ζήτημα στη διαδικασία συμμόρφωσης του Δήμου «Κ» αναφορικά με την έκταση του δεδικασμένου των 2300, 2301, 2302 και 2303/2013 αποφάσεων του ΣτΕ και ιδίως με το αν θα ήταν νόμιμη η ανάκληση ως παράνομων των διοικητικών πράξεων, στις οποίες είχαν θεμελιωθεί άμεσα ή έμμεσα οι επιδικασθείσες αξιώσεις της αναδόχου, ή σε αντίθετη περίπτωση αν θα ήταν συμβατό με το ουσιαστικό δεδικασμένο της απόφασης του ΔΕΕ και την υποχρέωση συμμόρφωσης προς αυτή να τροποποιηθεί μόνο για το μέλλον η συμβατική σχέση (εκ της αρχικής και της συμπληρωματικής σύμβασης) με τη διαδικασία σύνταξης και έγκρισης συγκριτικού πίνακα προς αφαίρεση μόνο του ανεκτέλεστου μέρους των συμπληρωματικών εργασιών. Αντίθετα, με βάση την 2552/2014 απόφαση του ΣτΕ θα πρέπει η συμμόρφωση ως προς την συγκεκριμένη πράξη να γίνει χωρίς την έκδοση συγκριτικού πίνακα, αλλά με την ανάκληση της παράνομης πράξης, θα ελεγχθεί δε από το Διοικητικό Εφετείο η νομιμότητα της επίδικης πράξης (όπως έγινε με την 836/2016 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης προκειμένου για το Δήμο «Θ», με βάση την οποία το δικάσαν δικαστήριο απεφάνθη ότι έγινε παράνομη επέκταση του φυσικού αντικείμενου της αρχικής σύμβασης). Εντός λοιπόν της ίδιας υπόθεσης θα πρέπει η Διοίκηση να εφαρμόσει δύο αντίθετες διαδικασίες για τη συμμόρφωση προς την απόφαση του ΔΕΕ, δηλ. για κάποιες εκ των παρανόμων πράξεων θα γίνει σύνταξη συγκριτικού πίνακα, με ex nunc αποτελέσματα, ενώ για άλλες θα γίνει ανάκληση των παρανόμων πράξεων με αναδρομικά αποτελέσματα στο χρόνο της έκδοσής τους. Επομένως, η ανάδοχος εταιρία θα θεμελιώσει δικαιώματα με βάση τους συγκριτικούς πίνακες που τυχόν συνταχθούν για την καταβολή σε αυτήν ποσών εκ των παρανόμων επεκτάσεων της κύριας σύμβασης, γεγονός που δεν θα συμβεί εάν η συμμόρφωση ολοκληρωθεί με τη διαδικασία της ανάκλησης όλων των παρανόμων πράξεων.

Ότι, όπως έχει όμως δεσμευτικά κριθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας, η υποχρέωση της Ελληνικής Δημοκρατίας προς συμμόρφωση στην απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ έγκειται, μεταξύ άλλων, στην αποχή από οποιαδήποτε ενέργεια, που θα μπορούσε να συνεπάγεται, αμέσως ή εμμέσως, την πλήρωση στην ανάδοχο

εταιρεία ποσών, τα οποία συνιστούν αντιπαροχή για το τμήμα εκείνο της συμβάσεως, που συνήφθη και εκτελέσθηκε κατά παράβαση των ορισμών του δικαίου της ΕΕ. Τούτο, διότι, αν τελικά καταβληθεί οποιοδήποτε ποσό για την αιτία αυτή, η απόφαση του ΔΕΕ θα παρέμενε γράμμα κενό, πράγμα το οποίο δεν είναι ανεκτό κατά το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν μπορεί, δε, η εν λόγω υποχρέωση σε συμμόρφωση να συνίσταται στην περαιτέρω έκδοση διοικητικών πράξεων (συγκριτικών πινάκων κλπ.), που θα αναγνώριζαν την μέχρι τότε ισχύ και τις συνέπειες των παράνομων ευνοϊκών για την ανάδοχο πράξεων και αυτοθρόως θα καθιστούσαν δυνατή την πληρωμή της ούτε στην απλή κήρυξη της ακυρότητας της τυχόν ήδη εκτελεσθείσας σύμβασης ή του τυχόν ανεκτέλεστου μέρους της, αν οι ενέργειες αυτές θα απέληγαν στη διενέργεια οποιασδήποτε πληρωμής για την αιτία αυτή. Εξάλλου και η ίδια η ανάδοχος εταιρία σε πρόσφατη επιστολή της προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και με δικόγραφό της ενώπιον των αρμοδίων δικαστικών αρχών της χώρας, υποστηρίζει την σύνταξη συγκριτικών πινάκων ως μόνη ενδεδειγμένη διαδικασία συμμόρφωσης. Εφ' όσον, λοιπόν, η ανάδοχος αντιλαμβάνεται την υποχρέωση προς συμμόρφωση μέσω της σύνταξης συγκριτικών πινάκων, είναι προφανές ότι η υποδεικνυόμενη διαδικασία όχι μόνο δεν συνιστά συμμόρφωση στην απόφαση του ΔΕΕ, αλλά αντιστρατεύεται ευθέως τόν σκοπό αυτό και οδηγεί στην πληρωμή από την Ελληνική Δημοκρατία και τους εμπλεκόμενους ΟΤΑ ποσών που, κατά τα κριθέντα από το ΔΕΕ, δεν οφείλονται. Θα παραβιαζόταν, έτσι, το ωφέλιμο αποτέλεσμα (effet utile) της καταδικαστικής απόφασης του ΔΕΕ και αυτή θα μετατρέπóταν σε μία απλή νομική εξαγγελία χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο. Αυτή είναι η έννοια των μέχρι τώρα αποφάσεων του ΣΤΕ και του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης και αυτή, προδήλως, θα είναι και η κρίση του ΔΕΕ, αν αχθεί εκ νέου η υπόθεση σ' αυτό.

Και ότι, εν όψει όλων των ανωτέρω και δεδομένης της υποχρέωσης που υπέχει η Διοίκηση κατά το Σύνταγμα και τους νόμους για την εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων έγινε έρευνα της νομολογίας του ΔΕΕ. Ότι, με βάση την έρευνα αυτή εντοπίστηκαν οι C-453/00, C-2/06, C-2/08 και C-173/09 αποφάσεις του ΔΕΕ, από τις οποίες προκύπτει ουσιαστικά ότι το εσωτερικό δεδικασμένο δεν αντιτάσσεται σε περιπτώσεις όπου συντρέχει αντίθετη τοποθέτηση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Τίθεται λοιπόν ευθέως το ερώτημα αν, με βάση όλα όσα προπαρατέθηκαν, το δεδικασμένο που προκύπτει από τις 2300,2301,2302 και 2303/2013 αποφάσεις του

ΣΤΕ υποχωρεί έναντι εκείνου που πηγάζει από την C-601-2010/2011 απόφαση του ΔΕΕ και συνεπώς η συμμόρφωση του Δήμου «Κ» θα γίνει στη βάση της ανάκλησης όλων των παρανόμων πράξεων.

2. Στη συνέχεια, διαβιβάσθηκε το με αριθ. πρωτ. ΕΜΠ137/21.9.2016 έγγραφο του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, στο οποίο αναφέρονται, επί λέξει, τα εξής.

«Σε συνέχεια του ανωτέρω [σ.σ.ΕΜΠ127/1.9.2016] σχετικού μας ερωτήματος, θέτουμε υπόψη σας τα ακόλουθα που ήλθαν σε γνώση μας μετά την αποστολή αυτού:

Όπως μας εγνώρισε με το 63241/20.9.2016 έγγραφό της η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης, έχουν ήδη εκδοθεί οι αποφάσεις ΔΕφΘεσ/νίκης 810 και 811/2016 που αφορούν το Δήμο Κασσάνδρας, έπειτα από παραπομπή από το ΣΤΕ δυνάμει των 2753 και 2752/2014 αποφάσεών του αντίστοιχα, επειδή το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι επρόκειτο για διοικητικές διαφορές ουσίας και όχι ακυρωτικές. Σας αποστέλλουμε φωτοαντίγραφα των ΔΕφΘεσ/νίκης 810 και 811/2016 αποφάσεων, του κρίσιμου εγγράφου 2915+2109+1918/8.2.2010 της Περιφερειάρχου Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και των σχετικών αποφάσεων ΣΤΕ 1384 και 1386/2014 που αφορούν στο Δήμο Θέρμης.

Στο ανωτέρω έγγραφο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης γίνεται αναφορά και στο 65166/2016 έγγραφό της προς τους Δήμους Κασσάνδρας και Πολυγύρου, το οποίο και περιλαμβάνει πίνακα, στον οποίο εμφανίζονται οι ανακλήσεις που έχουν λάβει χώρα μέχρι σήμερα, αλλά και οι υπολειπόμενες ακόμα από τον υπόχρεο Δήμο και την αρμόδια Διευθύνουσα Υπηρεσία του Δήμου Πολυγύρου, προς τους οποίους και απευθύνει σχετική εντολή έκδοσης των απαιτούμενων πράξεων. Σας στέλνουμε επίσης φωτοαντίγραφα των εγγράφων αυτών.

Συμπληρωματικά σας αποστέλλουμε και φωτοαντίγραφα της προειδοποιητικής επιστολής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της αιτιολογημένης γνώμης και της παραπομπής ενώπιον του ΔΕΕ για τον σχηματισμό ολοκληρωμένης εικόνας.

Ως νόμιμος εκπρόσωπος της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επισημαίνω και πάλι γεγονός που πλέον προκύπτει και από το ανωτέρω 63241/20.9.2016 έγγραφο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, και αποτελεί

άλλωστε και τον κύριο προβληματισμό μας στο ανωτέρω σχετικό ερώτημα, ότι ο Δήμος, ως φαίνεται, αντιλαμβάνεται την υποχρέωση συμμόρφωσης προς την απόφαση του ΔΕΕ ως απολύτως συναρτώμενη με το δεδικασμένο των ελληνικών δικαστηρίων και μόνο, με αποτέλεσμα το δεδικασμένο αυτών να χρησιμοποιείται ως βάση για την κατά περίπτωση και με διαφορετικό τρόπο συμμόρφωση προς την απόφαση του ΔΕΕ, εντός του πλαισίου της ίδιας υπόθεσης.

Τα ανωτέρω τίθενται υπόψη σας για την πληρέστερη ενημέρωσή σας ενόψει του ερωτήματός μας για γνωμοδότηση.».

Περαιτέρω, στο με αριθ. πρωτ. 65166/20.9.2016 έγγραφο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης προς τους Δήμους Κασσάνδρας και Πολυγύρου, με κοινοποίηση στο Γραφείο Υπουργού Εσωτερικών και Δ/κής Ανασυγκρότησης, επισημαίνεται η ανάγκη να ολοκληρωθεί η διαδικασία εκκαθάρισης του τεχνικού και οικονομικού αντικειμένου των επίμαχων συμβάσεων και προσαρτάται πίνακας, όπου εμφανίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες κάποιες πράξεις ήδη ανακλήθηκαν, καθώς και οι περιπτώσεις στις οποίες ο Δήμος «Κ» δεν προέβη σε ανάκληση.

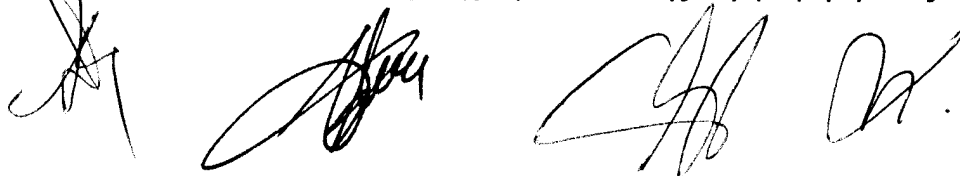
Τέλος, στο με αριθ. πρωτ. 63241/20.9.2016 έγγραφο της ίδιας, ως άνω, Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ενημερώνεται ο Υπουργός Εσωτερικών και Δ/κής Ανασυγκρότησης ότι, από τον μέχρι σήμερα έλεγχο νομιμότητας αποφάσεων και πράξεων του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου «Κ» και πράξεων-εγγράφων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας των επίμαχων μελετών, δηλαδή της Δ/σεως Πολεοδομίας «Π», (επισημαίνεται ότι ακολουθεί πλήθος ακόμη παρόμοιων πράξεων), διαπιστώνεται ότι τόσο ο Δήμος όσο και η Δ/ση Πολεοδομίας, αντιλαμβάνονται την υποχρέωση συμμόρφωσης με βάση το δεδικασμένο μόνον που πηγάζει από αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων (αναφέρονται οι ΣτΕ 2300, 2301, 2302, 2303/2013) και όχι από την απόφαση του ΔΕΕ, ώστε, να υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση εντός του ιδίου πλαισίου και, συνεπώς, διαφορετικός τρόπος συμμορφώσεως προς την απόφαση του ΔΕΕ.

3. Περαιτέρω, ως προς την απόφαση του Δ.Ε.Ε., από τα στοιχεία προκύπτουν τα ακόλουθα.

Το ΔΕΕ, κατόπιν αποστολής εγγράφου οχλήσεως (από 29.1.2009, στα παραρτήματα I και II του οποίου εμφανίζονται οι επί μέρους συμβάσεις, αποφάσεις και σε τοπογραφικά διαγράμματα οι επεκτάσεις), διατυπώσεως αιτιολογημένης γνώμης (από 20.11.2009), του με αριθ. 77286/09/21.1.2010 εγγράφου του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, και ασκήσεως προσφυγής (από 16.12.2010), εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την απόφασή του (από 27.10.2011, υπόθεση C-601/2010), αποφάσισε ότι: «*Η Ελληνική Δημοκρατία, συνάπτοντας, κατόπιν διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση σχετικής προκηρύξεως, δημόσιες συμβάσεις με αντικείμενο συμπληρωματικές υπηρεσίες κτηματογραφήσεως και πολεοδομικού σχεδιασμού οι οποίες δεν προβλέπονταν στην αρχική σύμβαση που είχαν συνάψει οι Δήμοι Βασιλικών, Κασσάνδρας, Εγνατίας και Αρέθουσας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 8 και 11, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18^{ης} Ιουνίου 1992, για τον συντονισμό σύναψης δημόσιων συμβάσεων υπηρεσιών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13^{ης} Οκτωβρίου 1997, καθώς και από τα άρθρα 20 και 31, σημείο 4, της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31^{ης} Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών.*»:

4. Τέλος, ως προς το δεδικασμένο και τις προκύπτουσες από τα έγγραφα εν γένει κρίσιμες δικαστικές αποφάσεις, από τα στοιχεία προκύπτουν τα ακόλουθα.

α. Με την με αριθμό 200/2007 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, έγινε δεκτή αγωγή της εργολάβου εταιρείας «Γ.ΑΕ-Δ.Μ. & ΣΙΑ-ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ» και υποχρεώθηκε ο Δήμος «Κ» στην καταβολή των εγκριθέντων από την διευθύνουσα υπηρεσία ποσών λογαριασμών (με αριθ.1,2,3) που αφορούν σε αμοιβή μελέτης που είχε αναλάβει να εκπονήσει η εταιρεία. Κατά της απόφασεως αυτής, ασκήθηκε αίτηση αναθεωρήσεως εκ μέρους του Δήμου, που απορρίφθηκε με την με αριθμό 2043/2010 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης. Αιτήσεις αναιρέσεως του Δήμου, κατά των δυο ανωτέρω αποφάσεων, απορρίφθηκαν με τις με αριθμούς 2301 και 2300/2013, αντιστοίχως, αποφάσεις του ΣτΕ (Τμ.Στ', 5μελές). Οι σχετικές κρίσεις της 2301/2013 αποφάσεως είναι: α) Ότι πρέπει να απορριφθεί ο αναιρετικός λόγος, περί του ότι δεν ήταν νόμιμη η ανάθεση, λόγω μη εγγραφής των απαιτούμενων πιστώσεων στους προϋπολογισμούς του Δήμου, διότι μεσολάβησε έγκριση των σχετικών λογαριασμών-πιστοποιήσεων, που κατέστησαν οριστικοί λόγω μη διοικητικής ή δικαστικής αμφισβήτησεως και η

Διοίκηση δεν είχε την δυνατότητα να προβεί σε νέο έλεγχο ούτε να αρνηθεί την πληρωμή τους, β) Ότι πρέπει να απορριφθεί ο πρόσθετος αναιρετικός λόγος, περί του ότι επίκειται η ανάκληση των πράξεων καθορισμού συμβατικής αμοιβής της επίμαχης μελέτης, της συμπληρωματικής συμβάσεως και του πίνακα, λόγω εκδόσεως της από 27.10.2011 (C-601/2010) αποφάσεως του ΔΕΕ, ως προεχόντως αλυσιτελής, διότι το ενδεχόμενο και αβέβαιο γεγονός της ανακλήσεως στο μέλλον από την Διοίκηση των πράξεων, δεν κλονίζει τη νόμιμη βάση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, δεδομένου ότι με αυτήν εφαρμόσθηκαν ορθώς διατάξεις που δεν αφορούν στην σύναψη αλλά στην εκτέλεση της συμβάσεως, ενώ η νομιμότητα της διαδικασίας αναθέσεως της επίμαχης μελέτης δεν ήταν αντικείμενο της ενώπιον του δικάσαντος Διοικητικού Εφετείου δίκης. Οι σχετικές κρίσεις της 2300/2013 αποφάσεως είναι: α) Ότι είναι ορθές οι κρίσεις του Διοικητικού Εφετείου, διότι μεσολάβησε έγκριση των σχετικών λογαριασμών-πιστοποιήσεων, που κατέστησαν οριστικοί λόγω μη διοικητικής ή δικαστικής αμφισβητήσεως, παράγουν τις έννομες συνέπειές τους και η άρνηση του Δήμου να εξοφλήσει τους λογαριασμούς δεν είναι νόμιμη και, επίσης, ορθώς απερρίφθη η αίτηση αναθεωρήσεως, διότι το με επίκληση προσκομισθέν στοιχείο (από 23.6.2003 έγγραφο οδηγιών του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, για εφαρμοστέες διατάξεις σχετικά με την σύναψη δημοσίων συμβάσεων και τον καθορισμό συμβατικής αμοιβής) δεν αποτελεί κρίσιμο έγγραφο που δικαιολογεί την άσκηση αιτήσεως αναθεωρήσεως και β) Ότι, τόσο η από 27.10.2011 (C-601/2010) απόφαση του ΔΕΕ, όσο και οι προηγηθείσες προειδοποιητική επιστολή και αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής της ΕΕ, δεν κλονίζουν την κρίση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως και ουδόλως αφορούν το κριθέν με την 200/2007 απόφαση ζήτημα της υποχρεώσεως για εξόφληση λογαριασμών που εγκρίθηκαν από την υπηρεσία κατά το στάδιο της εκτελέσεως της ήδη συναφθείσας συμβάσεως.

β. Με την με αριθμό 201/2007 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, έγινε δεκτή αγωγή της εργολάβου εταιρείας «Γ.ΑΕ-Δ.Μ. & ΣΙΑ-ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ» και υποχρεώθηκε ο Δήμος «Κ» στην καταβολή του εγκριθέντος από την διευθύνουσα υπηρεσία ποσού λογαριασμού (με αριθ. 1) που αφορά σε αμοιβή μελέτης που είχε αναλάβει να εκπονήσει η εταιρεία. Κατά της αποφάσεως αυτής, ασκήθηκε αίτηση αναθεωρήσεως εκ μέρους του Δήμου, που απορρίφθηκε με την με αριθμό 2044/2010 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης. Αιτήσεις αναιρέσεως του Δήμου, κατά των δυο ανωτέρω αποφάσεων, απορρίφθηκαν με τις

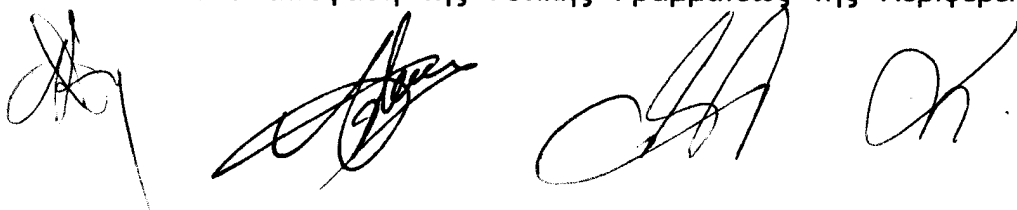
με αριθμούς 2303 και 2302/2013, αντιστοίχως, αποφάσεις του ΣτΕ (Τμ.Στ', 5μελές), με αιτιολογίες όμοιες αυτών των με αριθμούς 2300 και 2301/2013 αποφάσεων.

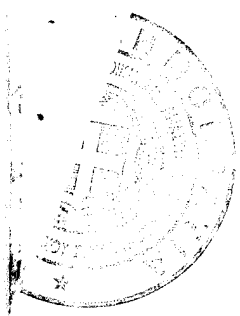
γ. Με την με αριθμό 2910/2006 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, έγινε δεκτή αγωγή της εργολάβου εταιρείας «Γ.ΑΕ-Δ.Μ. & ΣΙΑ-ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ» και υποχρεώθηκε ο Δήμος «Κ» στην καταβολή του εγκριθέντος από την διευθύνουσα υπηρεσία ποσού λογαριασμού που αφορά σε αμοιβή μελέτης που είχε αναλάβει να εκπονήσει η εταιρεία. Κατά της απόφασεως αυτής, ασκήθηκε αίτηση αναθεωρήσεως εκ μέρους του Δήμου, που απορρίφθηκε με την με αριθμό 2045/2010 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης. Με την με αριθμό 2552/2014 απόφαση του ΣτΕ (7μελούς συνθέσεως, κατόπιν της με αριθ. 558/2014 παραπεμπτικής), έγινε δεκτή η αίτηση, αναιρέθηκε η 2045/2010 απόφαση και παραπέμφθηκε η υπόθεση στο ίδιο Δικαστήριο για νέα νόμιμη κρίση, με τις αναλυτικές σκέψεις που αναφέρονται κατωτέρω και με την επί πλέον κρίση ότι από 23.6.2003 οδηγίες του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, αποτελούν κρίσιμο έγγραφο, που δικαιολογεί την άσκηση αιτήσεως αναθεωρήσεως. Δεν προκύπτει δημοσίευση αποφάσεως του Διοικητικού Εφετείου, κατόπιν της ανωτέρω αναιρέσεως και παραπομπής, η υπόθεση, πάντως, κατά πληροφορίες, συζητήθηκε τον Δεκέμβριο του 2015.

δ. Σε ακριβώς παρόμοια περίπτωση αναιρετικής αιτήσεως του Δήμου «Θ» κατά της ίδιας εταιρείας, εκδόθηκε η με αριθμό 2551/2014 απόφαση του ΣτΕ (7μελούς), η οποία αναίρεσε την με αριθμό 1298/2010 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης (εκδοθείσα επί ομοίας αγωγής), προς το οποίο και παρέπεμψε για νέα νόμιμη κρίση, με τις ίδιες (βλπτ. κατωτέρω) σκέψεις, ήδη δε, κατόπιν παρεμβάσεως και του Δημοσίου, εκδόθηκε η με αριθμό 836/2016 απόφαση του ανωτέρω Δικαστηρίου, η οποία απέρριψε την αγωγή.

ε. Με τις με αριθμούς 810 και 811/2016 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, απορρίφθηκαν προσφυγές της εργολάβου εταιρείας και του Δ.Μ. κατ'αποφάσεως του Δ.Σ. του Δήμου «Κ», περί ανακλήσεως ομοίων αποφάσεων, εγκριτικών καθορισμού συμβατικών αμοιβών, κατόπιν εκδόσεως των με αριθμούς 2752, 2753/2014 παραπεμπτικών αποφάσεων του ΣτΕ.

Σύμφωνα με το σκεπτικό των ανωτέρω εφετειακών αποφάσεων, οι προσβαλλόμενες πράξεις ανακλήσεως του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου «Κ», στερούνται εκτελεστότητας, δεδομένου ότι, εκδόθηκαν σε συμμόρφωση με την 2315+2109+1918/8.2.2010 απόφαση της Γενικής Γραμματέως της Περιφέρειας

Κεντρικής Μακεδονίας (βλ. κατωτέρω, στοιχ. στ'), η οποία εκδόθηκε υπό την ιδιότητά της ως οργάνου στο οποίο ο νόμος (άρθρο 149 του Κ.Δ.Κ.) ανέθεσε την αρμοδιότητα για την άσκηση ελέγχου νομιμότητας επί των αποφάσεων των δημοτικών συμβουλίων, αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη και, εφόσον δεν ανακλήθηκε ή δεν ακυρώθηκε διοικητικώς ή δικαστικώς, δημιουργήσε υποχρέωση συμμορφώσεως προς το περιεχόμενό της, σύμφωνα με το άρθρο 154 του ΚΔΚ, για όλα τα αιρετά όργανα των εμπλεκόμενων δήμων.

στ. Με την με αριθμό 2315+2109+1918/8.2.2010 απόφαση-εντολή της Γενικής Γραμματέως της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, η οποία εκδόθηκε κατά ρητή επιταγή του Υφυπουργού Εσωτερικών (αριθ. 4005/22.1.2010), ζητήθηκε από τους εμπλεκόμενους Δήμους να απευθύνουν σαφή γραπτή εντολή προς την εργολάβο εταιρεία, προκειμένου να παύσει άμεσα κάθε περαιτέρω ενέργεια προς εκτέλεση των συμπληρωματικών συμβάσεων, να προβούν σε ανάκληση όλων των εγγράφων και των αποφάσεων, που αφορούν στον καθορισμό των συμβατικών αμοιβών των μελετών και να μην εγκριθεί ένταλμα πληρωμής για τις συμβάσεις αυτές, ούτε να εξοφληθεί εγκεκριμένο ένταλμα. Όπως εκρίθη με αποφάσεις του ΣτΕ (1384, 1386, 1791, 2854/2014), το έγγραφο αυτό αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη και συνιστά το νόμιμο έρεισμα επιβολής πειθαρχικών ποινών σε αιρετούς, οι οποίες επικυρώθηκαν με τις αποφάσεις αυτές. Το ίδιο, ως άνω, έγγραφο, προσεβλήθη ενώπιον του ΣτΕ με την από 17.2.2010 αίτηση ακυρώσεως της εργολάβου εταιρείας και του Δ.Μ., η οποία παραπέμφθηκε με την με αριθμό 777/2014 απόφαση του τελευταίου στο Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης και επ'αυτής εκδόθηκε η με αριθμό 805/2016 απορριπτική απόφαση.

5. Με βάση το ανωτέρω εκτεθέν ιστορικό και τα έγγραφα του φακέλου του ερωτήματος γίνεται δεκτό ότι, το ερώτημα, κατά την αληθή αυτού ερμηνεία είναι, εάν στο πλαίσιο και προς τον σκοπό συμμορφώσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την απόφαση C-601/2010/27.10.2011 του ΔΕΕ, το δεδικασμένο που προκύπτει από τις με αριθμούς 200/2007, 201/2007, 2043/2010 και 2044/2010 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, κατόπιν εκδόσεως των με αριθμούς 2300, 2301, 2302 και 2303/2013 αποφάσεων του ΣτΕ, εκτείνεται και επί του ζητήματος είτε της νομιμότητας της διαδικασίας αναθέσεως είτε της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, στις οποίες θεμελιώθηκαν άμεσα ή έμμεσα οι επιδικασθείσες αξιώσεις του αναδόχου, και εάν υποχωρεί έναντι της υποχρεώσεως

σε συμμόρφωση προς την ανωτέρω απόφαση του ΔΕΕ, ενόψει και της εκδόσεως της με αριθμό 2552/2014 αποφάσεως του ΣΤΕ.

Και τούτο διότι:

α) Οι αναφερόμενες στο ερώτημα αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι αποφάσεις με τις οποίες απορρίπτονται αιτήσεις αναιρέσεως χωρίς στη συνέχεια να επιλαμβάνεται της εκδίκασης της ουσίας της υποθέσεως το ίδιο το Συμβούλιο Επικρατείας και επομένως δεν παράγουν αυτοτελώς δεδικασμένο αλλά απλώς επιβεβαιώνουν το δεδικασμένο των αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης.

β) Ακόμα και εάν επρόκειτο για αποφάσεις που παράγουν δεδικασμένο δεν πρόκειται για αντιφάσκουσες μεταξύ τους δικαστικές αποφάσεις γιατί έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο διαφορετικών εννόμων τάξεων αλλά και γιατί δεν αφορούν ούτε την ίδια έννομη σχέση ούτε τους ίδιους διαδίκους και επομένως δεν μπορεί να τεθεί ζήτημα άρσης σύγκρουσης δεδικασμένου, υπό την έννοια της έρευνας αν το δεδικασμένο των αποφάσεων των ημεδαπών δικαστηρίων υποχωρεί έναντι του «δεδικασμένου» της αποφάσεως του ΔΕΕ.

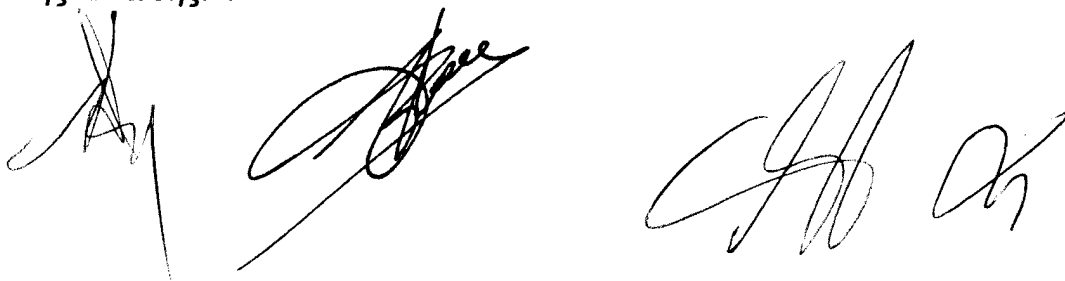
Κατόπιν των ανωτέρω, το ερώτημα τίθεται και εξετάζεται κατά την ανωτέρω αληθή αυτού ερμηνεία.

Νομοθετικό πλαίσιο

6. Στα άρθρα 4 παρ. 3 και 19 παρ. 1 εδ.β' της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Σ.Ε.Ε.), ορίζονται τα ακόλουθα.

Άρθρο 4

«3. Σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και βάσει αμοιβαίας συνεργασίας. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.»

Άρθρο 19

«1...β. Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.».

7. Στα άρθρα 258 και 260 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συνθήκη της Ρώμης 1957-εφεξής Σ.Λ.Ε.Ε., όπως ισχύουν μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν με την από 13.12.2007 Συνθήκη της Λισσαβώνας, που κυρώθηκε με τον ν. 3671/2008 -ΦΕΚ Α' 129- και ισχύει από 1.12.2009), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 258

«Αν η Επιτροπή κρίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβεί υποχρέωση του εκ των Συνθηκών, διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος, αφού προηγουμένως παρέχει τη δυνατότητα στο κράτος αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

Αν το κράτος δεν συμμορφωθεί με τη γνώμη αυτή εντός της προθεσμίας που του τάσσει η Επιτροπή, η τελευταία δύναται να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.».

Άρθρο 260

«1. Εάν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώσει ότι κράτος μέλος έχει παραβεί υποχρέωση του εκ των Συνθηκών, το κράτος αυτό οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου.

2. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο αφού παράσχει στο κράτος αυτό τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Προσδιορίζει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής που οφείλει να καταβάλει το κράτος μέλος και το οποίο η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση.

Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε με την απόφασή του, μπορεί να του επιβάλει την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής.

Η διαδικασία αυτή δεν θίγει το άρθρο 259.

3. Όταν η Επιτροπή υποβάλλει στο Δικαστήριο προσφυγή βάσει του άρθρου 258, θεωρώντας ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος παρέβη την υποχρέωσή του να ανακοινώσει τα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο μιας οδηγίας που εκδόθηκε σύμφωνα με νομοθετική διαδικασία, μπορεί, εάν το κρίνει πρόσφορο, να υποδείξει

το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής που οφείλει να καταβάλει το εν λόγω κράτος και που η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση.

Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει την παράβαση, δύναται να επιβάλει στο συγκεκριμένο κράτος μέλος την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής έως του ορίου του ποσού το οποίο υπέδειξε η Επιτροπή. Η υποχρέωση καταβολής τίθεται σε ισχύ την ημερομηνία που προσδιορίζει το Δικαστήριο με την απόφασή του.».

8. Στα άρθρα 5 και 197 του ν. 2717/1999 («Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας»-ΦΕΚ Α'97) ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 5

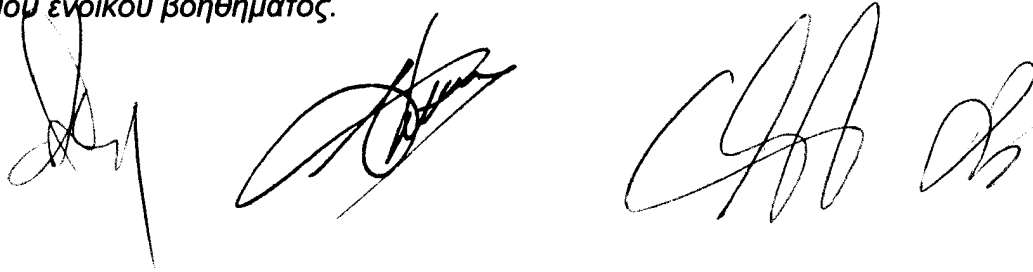
«1. Τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις άλλων διοικητικών δικαστηρίων, κατά το μέρος που αυτές αποτελούν δεδικασμένο, σύμφωνα με όσα ορίζουν οι σχετικές διατάξεις. 2...3...

4. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το δεδικασμένο και αυτεπαγγέλτως, εφόσον τούτο προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας.».

Άρθρο 197

«1. Δεδικασμένο δημιουργείται από τις τελεσίδικες και τις ανέκκλητες αποφάσεις, εφόσον οι τελευταίες δεν υπόκεινται σε ανακοπή ερημοδικίας, ως προς το, ουσιαστικό ή δικονομικό, διοικητικής φύσης ζήτημα που με αυτές κρίθηκε, εφόσον τούτο τελεί σε άμεση και αναγκαία συνάρτηση προς το συμπέρασμα που με τις ίδιες έγινε δεκτό. Δεδικασμένο δημιουργείται, επίσης, και όταν το, κατά την προηγούμενη περίοδο ζήτημα, κρίθηκε παρεμπιπτόντως, αν το δικαστήριο ήταν καθ' ύλην αρμόδιο να το κρίνει, και εφόσον η απόφασή του γι' αυτό ήταν αναγκαία προκειμένου τούτο να αποφανθεί για το κύριο ζήτημα.

2. Το δεδικασμένο εκτείνεται στις ενστάσεις οι οποίες, είτε ύστερα από προβολή τους είτε αυτεπαγγέλτως, εξετάστηκαν ή έπρεπε να εξεταστούν από το δικαστήριο, καθώς και σε εκείνες οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να εξεταστούν από αυτό αυτεπαγγέλτως, αλλά, αν και μπορούσαν να προβληθούν, δεν προβλήθηκαν. Οι τελευταίες αυτές ενστάσεις δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο αν στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα, η ικανοποίηση του οποίου μπορεί να επιδιωχθεί με την άσκηση ευθέως του οικείου ένδικου βοηθήματος.

3. Το αναφερόμενο στις προηγούμενες παραγράφους δεδικασμένο ισχύει υπέρ και κατά εκείνων που διατέλεσαν διάδικοι, καθώς και αυτών που έγιναν, κατά τη διάρκεια της δίκης ή μετά το πέρας της, καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί τους, εκτείνεται δε και σε εκείνους από τους οποίους, σύμφωνα με το νόμο, μπορεί να αξιωθεί η εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης. Το δεδικασμένο που ισχύει για τον πρωτοφειλέτη καλύπτει και τον εγγυητή, και το αντίστροφο. Το δεδικασμένο που ισχύει για το νομικό πρόσωπο εκτείνεται και στα μέλη του.».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προπαρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό, συνάγονται τα ακόλουθα:

9. Ως προς ζήτημα της συμμορφώσεως, για την οποία εφαρμόζονται οι προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 3, 19 παρ. 1 εδ. β' Σ.Ε.Ε., 258 και 260 Σ.Α.Ε.Ε., το ΣτΕ στην με αριθμό 2552/2014 (ανωτέρω αναφερόμενη και αφορώσα στην υπόθεση και στα προαναφερόμενα διάδικα μέρη) απόφασή του, διαλαμβάνει ότι, όπως ήδη έχει κριθεί (ΔΕΚ, υπόθεση C-432/05, Unibet (London) Ltd και Unibet (International) Ltd κατά Justitiekanslern, απόφαση 13^{ης} Μαρτίου 2007, πρβλ. και C-269/99, υποθ. Carl Kuhne, της 6.12.2001, σκέψεις 57, 58), τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να ερμηνεύουν τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, οι οποίοι διέπουν τα ενώπιόν τους ασκούμενα ένδικα βοηθήματα, κατά τρόπο διασφαλίζοντα την αποτελεσματική ένδικη προστασία των δικαιωμάτων που αντλούνται από το κοινοτικό δίκαιο. Εξ άλλου, σε περίπτωση κατά την οποία έχει ανατεθεί σε ανάδοχο, δυνάμει διοικητικής συμβάσεως, η παροχή υπηρεσιών κατά τρόπο αντικείμενο στην νομοθεσία της Ενώσεως και η παράβαση αυτή έχει διαπιστωθεί με απόφαση του ΔΕΕ, τότε ο εθνικός δικαστής της αποζημιώσεως, επιλαμβανόμενος αγωγής του αναδόχου με αίτημα την εις αυτόν καταβολή ποσού εκκαθαρισμένου εκ μέρους της Διοικήσεως δυνάμει εγκριτικών των υπ' αυτού υποβληθέντων λογαριασμών πράξεων και έχοντας ως αιτία την σύμβαση, έχει την εξουσία, ακόμη και παρεμπιπτόντως, να ελέγξει την νομιμότητα των εν λόγω εγκριτικών πράξεων και, εάν κρίνει ότι αυτές παραβιάζουν την υποχρέωση συμμορφώσεως προς αποφάσεις ΔΕΕ, να αρνηθεί να αναγνωρίσει την υποχρέωση καταβολής του αιτούμενου ποσού. Τούτο δε, ακόμη και υπό την εκδοχή ότι, κατά τους οικείους δικονομικούς κανόνες, δεν θα είχε την σχετική εξουσία, δεδομένου ότι η δυνατότητα και η υποχρέωσή του αυτή απορρέει ευθέως από τους κανόνες

δικαίου της ΕΕ. Περαιτέρω, όπως ήδη έχει κριθεί (ΣΤΕ 7μ.660/2012, πρβλ. και μειοψ. σε ΣΤΕ 2380/2009) επί συμβάσεων υπηρεσιών, που συνήφθησαν μετά την ισχύ της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ, η αμοιβή του μελετητού δεν δύναται να αναπροσαρμόζεται απεριορίστως, αλλ' υπόκειται πάντοτε εις το όριο του άρθρου 11 παρ. 3 της οδηγίας (50% της αξίας της κυρίας συμβάσεως), γεγονός που ελέγχεται όχι μόνον κατά το στάδιο ελέγχου της νομιμότητας συνάψεως της συμβάσεως, αλλά και κατά το στάδιο της εκτελέσεως αυτής και του προσδιορισμού της τελικής αμοιβής. Συνεπώς, σε περίπτωση παραβάσεως και όταν αυτή έχει διαγνωσθεί με απόφαση του ΔΕΕ, δεν είναι δυνατή η συνέχιση της επελεύσεως των αποτελεσμάτων της συμβάσεως, μεταξύ των οποίων και η εκπλήρωση της αντιπαροχής, προεχόντως για τον λόγο ότι η συνέχιση θα παραβίαζε τους κανόνες της ΕΕ. Τούτο δε, ανεξαρτήτως αν νοείται καλή πίστη του αντισυμβαλλομένου ιδιώτη σε περίπτωση όχι απλώς αυξήσεως, αλλά πολλαπλασιασμού του αρχικού συμβατικού αντικειμένου, με την δική του, αναγκαίως, σύμπραξη και χωρίς την τήρηση των σχετικών ανοικτών διαδικασιών.

Για το ίδιο ζήτημα, το ΔΕΚ, σε κρίσιμη απόφασή του («Braunschweig II», από 18.7.2007, υπόθεση C-503/2004), έκρινε ότι, το Δικαστήριο αρκείται στην διαπίστωση της παραβιάσεως του κοινοτικού δικαίου και ότι απόκειται στην συνέχεια, στο ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου. Περαιτέρω, όταν διαπιστώνεται ο παράνομος χαρακτήρας δημοσίας συμβάσεως, λόγω παραβάσεως των σχετικών κοινοτικών διατάξεων, λαμβανόμενα από το κράτος-μέλος μέτρα που αφορούν αποκλειστικώς στην πρόληψη συνάψεως νέων, ομοίως παρανόμων, συμβάσεων, δεν συνεπάγονται ότι η συναφθείσα σύμβαση (της οποίας η παρανομία διαπιστώθηκε από το Δικαστήριο) εξακολουθεί να παράγει πλήρως τα αποτελέσματά της. Επομένως, εφόσον δεν τέθηκε τέλος στην εν λόγω σύμβαση, η προσβολή εξαιτίας παραβάσεως κοινοτικών διατάξεων εξακολουθεί να υφίσταται καθόλην την διάρκεια της εκτελέσεως των συμβάσεων που συνήφθησαν κατά παράβαση της κοινοτικής νομοθεσίας. Τέλος, ότι, ακόμη και σε περίπτωση λύσεως της συμβάσεως, οι αρχές της ασφαλείας του δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η αρχή *pacta sunt servanda* καθώς και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας μπορούν να αντιταχθούν στην αναθέτουσα αρχή από τον αντισυμβαλλόμενο της, ένα κράτος-μέλος δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να τα επικαλεσθεί για να δικαιολογήσει την μη εκτέλεση αποφάσεως διαπιστώνουσας

παράβαση βάσει του άρθρου 226 ΕΚ και, ως εκ τούτου, να απεκδύεται της ευθύνης που υπέχει από το κοινοτικό δίκαιο (σκέψεις 15, 25, 28-30, 33, 36).

Περαιτέρω, η μη συμμόρφωση προς την απόφαση του Δικαστηρίου που διαπιστώνει την παραβίαση επιφέρει ως συνέπεια την εκ νέου άσκηση προσφυγής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενώπιον του Δ.Ε.Ε. και την επιβολή στο κράτος μέλος κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής που το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλα για την περίπτωση. Στις συνεκτιμώμενες περιστάσεις για τον καθορισμό του ύψους των προτεινόμενων χρηματικών κυρώσεων περιλαμβάνεται η συμπεριφορά του οικείου κράτους, καθώς και η διάρκεια της παραβάσεως και η σοβαρότητά της (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2013, C-241/11, *Επιτροπή κατά Τσεχίας*, σκέψη 50).

Πέραν των ανωτέρω, ναι μεν οι εμπλεκόμενοι Δήμοι, ως οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης εμπίπτουν στην έννοια της αναθέτουσας αρχής κατά το άρθρο 1 στοιχ. β' της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ και το άρθρο 1 παρ. 9 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, έχει όμως κριθεί ότι, μολονότι κάθε κράτος μέλος είναι ελεύθερο να κατανέμει κατά την κρίση του τις αρμοδιότητες μεταξύ της κεντρικής κυβερνήσεως και των περιφερειακών αρχών σε εθνικό επίπεδο, εντούτοις, βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, παραμένει το ίδιο και μόνο υπεύθυνο έναντι της Ένωσης, για την τήρηση των υποχρεώσεών του, οι οποίες απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, C-610/10, *Επιτροπή κατά Ισπανίας*, σκέψη 132).

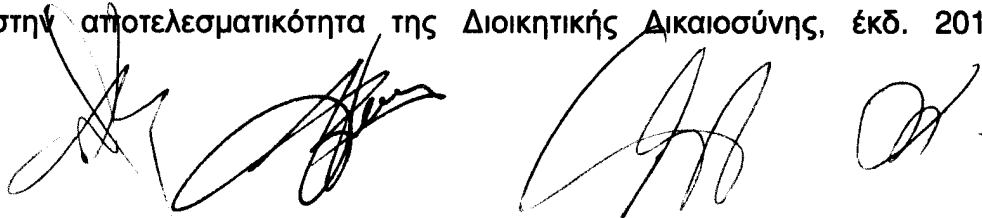
10. Ως προς το ζήτημα του δεδικασμένου, όπως παγίως γίνεται δεκτό, τούτο αποτελεί την δεσμευτικότητα που πηγάζει από τελεσίδικη δικαστική απόφαση, που αποτρέπει τα δικαστήρια τα οποία θα επιληφθούν της ίδιας διαφοράς, μεταξύ των ίδιων διαδίκων, να κρίνουν εκ νέου όσα αποτέλεσαν αντικείμενο αυθεντικής διαγνώσεως σε προγενέστερη δίκη. Πρόκειται, επομένως, για μια έννομη συνέπεια που προσδίδει υπό προϋποθέσεις ο νόμος στην δικαστική απόφαση και συνίσταται στην εξασφάλιση της μη ανατροπής του περιεχομένου της σε περίπτωση θέσης του ίδιου ζητήματος σε δικαστική ακρόαση. Η δεσμευτική αυτή ενέργεια εμφανίζεται τόσο υπό θετική μορφή, με την έννοια ότι το δικαστικό όργανο στο οποίο θα τεθεί ως προδικαστικό ζήτημα αυτό που έχει ήδη κριθεί με δύναμη δεδικασμένου οφείλει να λάβει υπόψη του τη δικαστική απόφαση από την οποία δημιουργήθηκε το δεδικασμένο, όσο και υπό αρνητική μορφή, με την έννοια ότι το ως άνω όργανο δεν έχει τη δυνατότητα να επανεξετάσει όσα κρίθηκαν τελεσιδικώς με δύναμη

δεδικασμένου. (Ν. Χατζητζανή, Κώδιξ Διοικητικής Δικονομίας, Β' έκδ., σε άρθρα 5, 197, Γ. Παπαγιαννόπουλου, «Αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου στη διοικητική δίκη. Έννοια του «κριθέντος διοικητικής φύσεως ζητήματος», ΔιΔικ 11, σελ.805 επ). Υπό τη θετική του μορφή αποτελεί, επομένως, μια έννομη συνέπεια της αποφάσεως ενώ υπό την αρνητική, ως έκφραση της αρχής *ne bis in idem*, αποτελεί αρνητική προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου βοηθήματος.

Το δεδικασμένο των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων όπως και το δεδικασμένο των αποφάσεων των πολιτικών, εμφανίζεται ως τυπικό και ως ουσιαστικό. Τυπικό δεδικασμένο, ή τελεσιδικία, είναι το απρόσβλητο της δικαστικής απόφασης με τακτικά ένδικα μέσα. Ουσιαστικό δεδικασμένο είναι η δεσμευτική ισχύς της τελεσιδικής δικαστικής αποφάσεως. Έτσι το τυπικό δεδικασμένο εξασφαλίζει την ύπαρξη ενώ το ουσιαστικό, που αποτελεί συνέπεια του τυπικού, εξασφαλίζει το περιεχόμενο της απόφασης (Π. Δαγτόγλου, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, έκδ. Ε', σελ. 708-714, 717-720, 723-728, Ευ. Κουτούπα - Ρεγκάκου, Το δεδικασμένο των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων, έκδ. 2002, σελ. 3-11).

Δικαιολογητική βάση του ουσιαστικού δεδικασμένου είναι το γεγονός ότι το δικαστικό όργανο προβαίνει σε αυθεντική και υποχρεωτική επίλυση της διαφοράς, δεν αναπτύσσει προτάσεις ή ενδεχόμενες λύσεις, δεν γνωμοδοτεί αλλά αποφασίζει, η κρίση του παγιώνεται μέσα από την έκδοση της δικαστικής αποφάσεως και ο δικαστικός αγώνας ολοκληρώνεται. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία της διοικήσεως, η νομιμότητα και η βεβαιότητα του δικαίου και η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των διοικουμένων (Π.Δαγτόγλου, ο.π.).

Η ρύθμιση του δεδικασμένου για τις διαφορές ουσίας γίνεται στον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας στο προαναφερθέν άρθρο 197 και το κύριο διοικητικής φύσεως ζήτημα επί του οποίου εκτείνεται συνίσταται στο αν και για ποιο συγκεκριμένο λόγο συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την επέλευση της εκάστοτε επιδιωκόμενης έννομης συνέπειας, η οποία ειδικά στις καταψηφιστικές και αναγνωριστικές αγωγές συνίσταται στη διάγνωση της συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων για την κατάσταση της ύπαρξης αξίωσης και την καταβολή αποζημίωσης (Η. Κουβαρά, Η Διοικητική Δικαιοσύνη ως δικαιοτελεστική λειτουργία, Συμβολή στην αποτελεσματικότητα της Διοικητικής Δικαιοσύνης, έκδ. 2015).

Περαιτέρω, γίνεται δεκτό ότι, αν απορριφθεί αίτηση αναιρέσεως, καθίσταται αμετάκλητη η προσβληθείσα απόφαση και το δεδικασμένο απορρέει εξ αυτής (Ν. Χατζητζανή, Κώδιξ Διοικητικής Δικονομίας, ,ο.,π., σελ. 117).

11. Στη προκειμένη περίπτωση, προκύπτουν τα ακόλουθα.

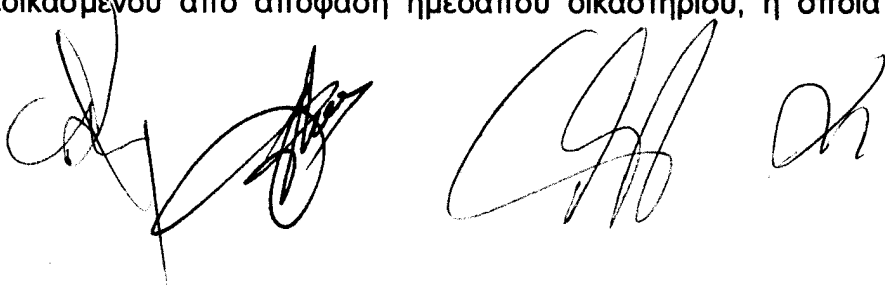
α. Από το περιεχόμενο των 200/2007 και 201/2007 αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης (επί των οποίων εκδόθηκαν οι υπ' αριθμό 2301/2013 και 2303/2013 αποφάσεις του ΣτΕ με τις οποίες απορρίφθηκαν οι κατ' αυτών ασκηθείσες αιτήσεις αναιρέσεως) προκύπτει, ότι το δικαστήριο της ουσίας έκρινε, ότι σε περίπτωση υποβολής πιστοποίησης για την πληρωμή αμοιβής που έχει εγκριθεί από την διευθύνουσα υπηρεσία και στη συνέχεια έχει εκδοθεί σχετική εντολή πληρωμής, υποχρεούται ο κύριος του έργου να εκδώσει το σχετικό χρηματικό ένταλμα χωρίς να μπορεί να αμφισβητήσει στο στάδιο αυτό τη νομιμότητα της πληρωμής και να αρνηθεί την καταβολή του σχετικού ποσού, εφόσον οι σχετικές πράξεις δεν ανακλήθηκαν από τη διοίκηση για κάποια νόμιμη αιτία ή δεν ακυρώθηκαν με δικαστική απόφαση και επομένως, διατηρούν το κύρος τους και παράγουν τις έννομες συνέπειες τους. Άρα, από το περιεχόμενο των εν λόγω αποφάσεων προκύπτει ότι αντικείμενο της ενώπιον του δικαστή του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης δίκης δεν αποτέλεσε, ούτε ως παρεμπύπτον ζήτημα, (άσχετα εάν σύμφωνα με τη μεταγενέστερη 2551/2014 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας θα έπρεπε αυτεπαγγέλτως να εξετασθεί) είτε η νομιμότητα της διαδικασίας ανάθεσης είτε η νομιμότητα των διοικητικών πράξεων, στις οποίες είχαν θεμελιωθεί άμεσα ή έμμεσα οι επιδικασθείσες αξιώσεις του αναδόχου, αλλά το δικαστήριο περιορίστηκε στην εφαρμογή διατάξεων οι οποίες αφορούσαν αποκλειστικά την εκτέλεση των επίδικων συμβάσεων.

β. Από το περιεχόμενο των 2043/2010 και 2044/2010 αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης (επί των οποίων εκδόθηκαν οι υπ' αριθμό 2300/2013 και 2302/2013 αποφάσεις του ΣτΕ με τις οποίες απορρίφθηκαν οι κατ' αυτών ασκηθείσες αιτήσεις αναιρέσεως) προκύπτει, ότι το δικάσαν δικαστήριο έκρινε ότι δεν αποτελεί κρίσιμο έγγραφο που δικαιολογεί την άσκηση αιτήσεως αναθεωρήσεως, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 103 παρ. 1 περ. β' του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, (ν. 2717/1999), το υπ' αριθμ. 42694/Α.Πλ.3058/23.6.2003 έγγραφο του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών με το οποίο δίδονται γενικές οδηγίες προς τους αποδέκτες του, (Υπουργεία, Γενικούς Γραμματείς Περιφερειών

κ.λπ.) για την τήρηση κανόνων σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, ήτοι και για τις συμβάσεις μελετών, διότι δεν αποδεικνύεται αμέσως, πλήρως και κατά τρόπο που να δείχνει ότι η αποδεικτική βάση των προσβληθεισών αποφάσεων είναι προφανώς εσφαλμένη ότι, αν ελάμβανε υπόψη του το έγγραφο αυτό, το δικαστήριο θα αγόταν σε διαφορετική κρίση όσον αφορά την υπόθεση. Άρα, από το περιεχόμενο και των εν λόγω αποφάσεων προκύπτει ότι αντικείμενο της ενώπιον του δικαστή του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης δίκης δεν αποτέλεσε, ούτε ως παρεμπύπτον ζήτημα, (άσχετα εάν σύμφωνα με τη μεταγενέστερη 2552/2014 απόφαση του ΣτΕ δόθηκε άλλος νομικός χαρακτηρισμός στο έγγραφο του Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών) είτε η νομιμότητα της διαδικασίας ανάθεσης είτε η νομιμότητα των διοικητικών πράξεων, στις οποίες είχαν θεμελιωθεί άμεσα ή έμμεσα οι επιδικασθείσες αξιώσεις του αναδόχου, αλλά αυτό περιορίστηκε στην εξέταση του χαρακτήρα του ως άνω εγγράφου ως κρίσιμου ή μη κατά την έννοια του άρθρου 103 παρ. 1 περ. β' του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

γ. Οι ανωτέρω αποφάσεις του ΣτΕ, περιλαμβάνουν ρητή σκέψη, κατά την οποία, τόσο η προειδοποιητική επιστολή και η αιτιολογημένη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όσο και η απόφαση C-601/10 του Δ.Ε.Ε. που προσκομίσθηκαν από τον αναιρεσιόντα Δήμο ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης προς απόδειξη της κρισιμότητας του εγγράφου 42694/Α.Πλ.3058/23.6.2003, δεν κλονίζουν την κρίση της ανιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά την οποία το έγγραφο αυτό δεν ήταν κρίσιμο ώστε να δικαιολογεί την αναθεώρηση, διότι αναφέρονται σε παράβαση των οδηγιών 92/50/ΕΟΚ και 97/52/ΕΚ και ουδόλως αφορούν το κριθέν με τις 200 και 201/2007 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης ζήτημα της υποχρέωσης εξόφλησης λογαριασμών (πιστοποιήσεων) που εγκρίθηκαν από τη διευθύνουσα υπηρεσία κατά το στάδιο της εκτέλεσης ήδη συναφθείσας σύμβασης για την εκπόνηση μελέτης.

δ. Επί των αναφερομένων στο ερώτημα αποφάσεων του ΔΕΕ (από 5.10.2010, υπόθεση C-173/2009, από 13.1.2004, υπόθεση C-453/2000, από 12.2.2008, υπόθεση C-2/2006 και από 3.9.2009, υπόθεση C-2/2008), παρατηρείται ότι αυτές δεν βρίσκουν εφαρμογή επί του συγκεκριμένου ερωτήματος, διότι με αυτές — τίθεται ζήτημα δεδικοσμένου από απόφαση ημεδαπού δικαστηρίου, η οποία —

παράγει κατάσταση αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο ή προς εκδοθείσα απόφαση του ΔΕΕ, ^{που δεν συμβαίνει} στην εξεταζόμενη περίπτωση.

12. Κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του Ε' Τμήματος του Ν.Σ.Κ., από την μια πλευρά η συμμόρφωση προς απόφαση του ΔΕΕ, εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, που αποτελεί μια από τις πρωταρχικές υποχρεώσεις της, οι οποίες απορρέουν από την ιδιότητα του κράτους-μέλους της ΕΕ και υπηρετεί την αρχή της αποτελεσματικότητας, ρυθμιζόμενη από τα ανωτέρω άρθρα της Σ.Ε.Ε. και της Σ.Λ.Ε.Ε., με πρόβλεψη επιβολής κατ'αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής σε βάρος της, σε περίπτωση μη συμμορφώσεως και από την άλλη, ο εσωτερικός δικονομικός θεσμός του δεδिकाσμένου, εν προκειμένω στις διοικητικές διαφορές ουσίας, επί αγωγής, που υπηρετεί την αρχή της ασφαλείας του δικαίου, αποτελούν διακεκριμένους θεσμούς, με διαφορετικό πεδίο εφαρμογής και διαφορετικές προϋποθέσεις. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως, ως φορείς της Ελληνικής Δημοκρατίας, στην οποία αντανακλούν οι πράξεις ή παραλήψεις αυτών και των οργάνων τους (και με σοβαρότατες οικονομικές συνέπειες, όπως προαναφέρεται) πέραν και ανεξαρτήτως της ιδιότητας του διαδίκου που αποκτούν σε δίκη ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, από το αποτέλεσμα της οποίας προκύπτει δεδικασμένο, που ισχύει μεταξύ αυτών και των αντιδίκων τους, επί συγκεκριμένου αντικειμένου που ήχθη προς δικαστική διερεύνηση και εκκαθάριση, υπέχουν, πάντως, αυτοτελή υποχρέωση ευθείας συμμορφώσεως προς την απόφαση του ΔΕΕ, με πράξεις και παραλείψεις, οι οποίες συνάπτονται με το αντικείμενο της διαφοράς και τις παραβάσεις του ενωσιακού δικαίου που διαπίστωσε το ΔΕΕ. Η υποχρέωση αυτή αποτελεσματικής συμμορφώσεως, υπαγορεύεται, επιπροσθέτως και από επείγοντες και επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, προκειμένου να μην οδηγηθεί η Ελληνική Δημοκρατία σε καταβολή κατ'αποκοπήν ποσού ή/και χρηματικής ποινής, δεδομένης και της παρούσας δημοσιονομικής κρίσεως και όχι, απλώς, από απλό ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου. Ειδικότερα, εν προκειμένω, η παράβαση που διαπιστώθηκε, συνίσταται στην σύναψη, κατόπιν διαπραγματεύσεως και χωρίς δημοσίευση προκηρύξεως, συμβάσεων με αντικείμενο συμπληρωματικές εργασίες κτηματογραφήσεων που δεν προβλέπονταν στην αρχική σύμβαση, δηλαδή στην επέκταση του συμβατικού αντικειμένου, ενώ το ζήτημα του προσδιορισμού και καταβολής ποσών που αντιστοιχούν σε αμοιβές της αναδόχου, συναρτάται ευθέως και αναγκαίως με την διαπιστωθείσα παράνομη επέκταση του συμβατικού αντικειμένου εκάστης συμβάσεως.

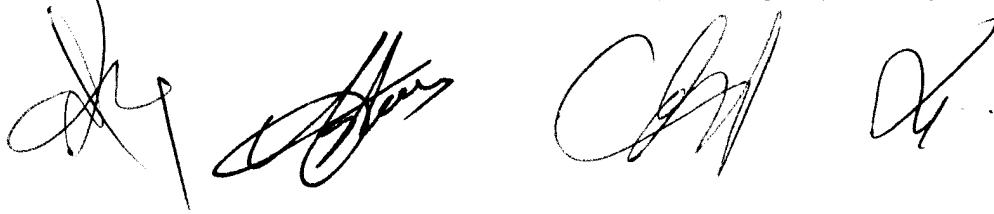
Εξ άλλου, πέραν της αμετακλήτου επιδικάσεως ποσών (μέρους της αμοιβής, που ανήκει στο παράνομο μέρος των συμβάσεων), το επιτευχθέν δεδικασμένο, καταλαμβάνει το συγκεκριμένο οικονομικό αποτέλεσμα που επήλθε υπέρ της αναδόχου και σε βάρος του Δήμου «Κ», από την έκβαση των δυο προαναφερομένων δικών, αλλά δεν καταλαμβάνει το ζήτημα της υποχρεώσεως προς συμμόρφωση και τον εξειδικευμένο τρόπο κατά τον οποίο πρέπει αυτή να εκδηλωθεί και ο οποίος πρέπει να είναι κοινός και ενιαίος, καθόλο το εύρος της διαπιστωθείσας παραβάσεως, να καταλαμβάνει όλη την επίμαχη συμβατική σχέση και τις επί μέρους συμβάσεις, κατά το μέρος που διαπιστώθηκε η παράβαση διατάξεων του κοινοτικού δικαίου και χωρίς να εξαρτάται από ιδιαίτερες κρίσεις των δικαστικών αποφάσεων που συγκρότησαν δεδικασμένο επί κριθέντος μέρους συμβάσεων.

Τέλος, εν πάση περιπτώσει, οι ιδιαίτερες αυτές, προαναφερόμενες, κρίσεις των αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, δεν συγκροτούν δεδικασμένο, δυνάμενο να επηρεάσει την συμμόρφωση προς την ανωτέρω απόφαση του Δ.Ε.Ε., ή τον ειδικότερο τρόπο κατά τον οποίο αυτή πρέπει να εκδηλωθεί, εν όψει και του αντικειμένου των διαφορών επί των οποίων εκδόθηκαν αυτές, αλλά και διότι οι αποφάσεις δεν διαλαμβάνουν, ούτε ως παρεμπόπτον ζήτημα, είτε την νομιμότητα της διαδικασίας αναθέσεως, από πλευράς ενωσιακού δικαίου, είτε την νομιμότητα των διοικητικών πράξεων, επί των οποίων θεμελιώθηκαν, άμεσα ή έμμεσα, οι αμετακλήτως επιδικασθείσες αξιώσεις της αναδόχου, το δε ανωτέρω δικαστήριο περιορίσθηκε στην εφαρμογή διατάξεων οι οποίες αφορούσαν αποκλειστικώς στην επιδίκαση ποσών για εκτέλεση τμημάτων των επίμαχων συμβάσεων.

Απάντηση

Κατ'ακολουθία των προεκτεθέντων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε'), γνωμοδοτεί, ομοφώνως, ως εξής:

13. Στο πλαίσιο και προς τον σκοπό συμμορφώσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την απόφαση C-601/2010/27.10.2011 του ΔΕΕ, το δεδικασμένο που προκύπτει από τις με αριθμούς 200/2007, 201/2007, 2043/2010 και 2044/2010 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, κατόπιν εκδόσεως των με αριθμούς 2300, 2301, 2302 και 2303/2013 αποφάσεων του ΣτΕ, δεν εκτείνεται στο ζήτημα είτε της νομιμότητας της διαδικασίας αναθέσεως από πλευράς ενωσιακού δικαίου, είτε της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, στις οποίες θεμελιώθηκαν

άμεσα ή έμμεσα οι επιδικασθείσες αξιώσεις της αναδόχου, ώστε να αντιπαρατίθεται στην ευθεία και αυτοτελή υποχρέωση προς συμμόρφωση, που πηγάζει από την ανωτέρω απόφαση του ΔΕΕ, βάσει των άρθρων 4 παρ. 3 και 19 παρ. 1 περ. β΄ της Σ.Ε.Ε. και 258, 260 της Σ.Λ.Ε.Ε., υπό την έννοια ότι η ύπαρξη δεδικασμένου από τις ανωτέρω δικαστικές αποφάσεις, που εκδόθηκαν στο πλαίσιο δικών, οι οποίες ανοίχτηκαν με αγωγές ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, μεταξύ του Δήμου «Κ» και της αναδόχου εταιρείας «Γ.ΑΕ-Δ.Μ. & ΣΙΑ-ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ» και αφορούν σε επιδικασθέν τμήμα αμοιβής για μέρος συμβάσεων, δεν αποτελεί κώλυμα για την εκ μέρους του Δήμου και άλλου τρίτου φορέα ή υπηρεσίας, που συμμετέχει παρέχοντας συνδρομή, κατά νόμο, ως φορέων της Ελληνικής Δημοκρατίας, συμμορφώσεώς τους, στην απόφαση αυτή όπως έχουν υποχρέωση.-

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Αθήνα, 28/9.2016

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Μεταξία Ανδροβιτσανέα
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Οι Εισηγητές

Δημήτριος Ι. Μακαρονίδης
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Αντώνιος Αντωνίου

Ελένη Λευθερώτου
Πάρεδροι Ν.Σ.Κ.